

Bài 4

Đường lối phát triển kinh tế-xã hội bảo đảm quốc phòng, an ninh nước ta trong tình hình mới

Câu hỏi 1: Những tác động chủ yếu của bối cảnh quốc tế mới và tình hình trong nước đối với sự phát triển kinh tế-xã hội, quốc phòng, an ninh nước ta như thế nào?

Trả lời:

1. Tác động của bối cảnh quốc tế mới.

Cuộc cách mạng khoa học và công nghệ trên thế giới có những bước tiến nhảy vọt. Với tốc độ phát triển như vũ bão hiện nay, khoa học và công nghệ trong thời gian tới chắc chắn sẽ có nhiều kỳ tích, đặc biệt trong những lĩnh vực: Điện tử, tin học, sinh học, vật liệu mới, năng lượng, nghiên cứu vũ trụ v.v... Những lĩnh vực này đã tác động trực tiếp vào các mặt của đời sống xã hội đối với từng quốc gia.

Kinh tế tri thức, đó là nền kinh tế dựa trên nền khoa học công nghệ tiên tiến và mạng xa lộ thông tin hiện đại, có năng suất, chất lượng, hiệu quả cao, tốc độ tăng trưởng cao, cơ cấu chuyển dịch nhanh, không ngừng đổi mới. Song đây cũng là nền kinh tế mang nhiều tính rủi ro, luôn đặt ra nhiều thách thức mới đối với các quốc gia, đặc biệt đối với các nước chậm phát triển.

Toàn cầu hoá kinh tế là một xu thế khách quan, lôi cuốn ngày càng nhiều nước tham gia. Đó là cơ hội lớn cho chúng ta thực hiện nhiệm vụ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, rút ngắn quá trình phát triển theo hướng đi tắt đón đầu. Mặt khác, chủ nghĩa tư bản hiện đại và các thế lực thù địch đang nắm ưu thế về vốn, công nghệ, thị trường, mưu toan lợi dụng xu thế này chi phối quá trình toàn cầu hoá kinh tế, phục vụ lợi ích kinh tế, chính trị của chủ nghĩa tư bản, tiến hành cuộc xâm lăng văn hoá và thông tin, đồng thời bóc lột công nhân, tài nguyên các nước kém phát triển, trong đó có nước ta.

Từ sau Đại hội IX của Đảng đến nay, tình hình chính trị, kinh tế quốc tế diễn biến rất nhanh chóng và phức tạp, song không ngoài nhận định của Đại hội IX. Sự kiện 11-9-2001 ở Mỹ, bất chấp dư luận quốc tế phản đối cuộc chiến tranh, bất chấp những thông lệ của luật pháp quốc tế, phớt lờ tổ chức Liên Hợp Quốc, giới cầm quyền Mỹ và Anh đã phát động cuộc chiến tranh xâm lược ápganixtan, irắc. Điều đó cho thấy, chủ nghĩa đế quốc đang lợi dụng những ưu thế về kinh tế và quốc phòng, lợi dụng những tiến bộ khoa học và công nghệ, tăng cường chạy đua vũ trang, can thiệp vào công việc nội bộ của các nước hòng thực hiện mưu đồ bá chủ thế giới.

2. Tác động của tình hình trong nước.

Bên cạnh những thành tựu đã giành được làm cho thế và lực của nước ta mạnh hơn nhiều so với trước đây, đất nước ta vẫn phải đối mặt với nhiều thách thức. Bốn nguy cơ mà Đảng ta đã từng chỉ ra: Tụt hậu xa hơn về kinh tế so với nhiều nước trong khu vực và trên thế giới; chệch hướng xã hội chủ nghĩa; nạn tham nhũng và tệ quan liêu; "diễn biến hoà bình" do các thế lực thù địch gây ra, đến nay vẫn còn tồn tại và diễn biến phức tạp, đan xen tác động lẫn nhau, không thể xem nhẹ nguy cơ nào.

Trong các nguy cơ, cần xác định cho đúng nguy cơ bên trong. Theo Nghị quyết Đại hội lần thứ IX của Đảng, điều cần nhấn mạnh là: Tình trạng tham nhũng và sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ đảng viên đang cản trở việc thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, gây bất bình và giảm lòng tin của nhân dân đối với Đảng. Đây là nguy cơ cần phải được khắc phục, nếu không sẽ khó thành công trong việc khắc phục những nguy cơ khác.

Như vậy, những diễn biến mới của tình hình quốc tế, trong nước cho chúng ta thấy sự phức tạp của tình hình với những tác động nhiều mặt đến công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc của nhân dân ta. Trước cơ hội và thách thức, thời cơ và nguy cơ đan xen nhau, nắm bắt thời cơ, vượt qua thách thức, chúng ta một mặt cần tăng cường quốc phòng, an ninh; mặt khác phải tăng cường xây dựng Đảng, đổi mới và chỉnh đốn Đảng, đảm bảo Đảng luôn vững mạnh về chính trị, tư tưởng và tổ chức, xây dựng Nhà nước trong sạch, vững mạnh, có hiệu lực, hiệu quả, phát triển kinh tế, không ngừng cải thiện đời sống nhân dân, nâng cao cảnh giác cách mạng, đấu tranh làm thất bại chiến lược "diễn biến hoà bình" để bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa, thực hiện mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

Câu hỏi 2: Nội dung đường lối phát triển kinh tế theo Nghị quyết Đại hội lần thứ IX của Đảng là gì?

Trả lời:

1. Đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá, xây dựng nền kinh tế độc lập tự chủ, đưa nước ta trở thành một nước công nghiệp.

Nhiệm vụ trung tâm của cách mạng nước ta trong suốt thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, không qua chế độ tư bản chủ nghĩa là phải xây dựng cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, trong đó có công nghiệp và nông nghiệp hiện đại, văn hoá và khoa học tiên tiến. Muốn thực hiện thành công nhiệm vụ quan trọng đó, nhất thiết phải tiến hành công nghiệp hoá, hiện đại hoá, tức là chuyển nền kinh tế nông nghiệp lạc hậu thành nền kinh tế công nghiệp văn minh.

Thực chất của công nghiệp hoá, hiện đại hoá là chuyển toàn bộ nền sản xuất xã hội từ lao động thủ công là chính sang lao động với phương tiện và phương pháp tiên tiến có năng suất cao.

Công nghiệp hoá, hiện đại hoá nền kinh tế quốc dân trong bối cảnh toàn cầu hoá kinh tế, chúng ta phải xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ. Nền kinh tế độc lập, tự chủ, trước hết là độc lập, tự chủ về đường lối, chủ trương, chính sách phát triển kinh tế - xã hội, không lệ thuộc vào những điều kiện kinh tế - chính trị do người khác áp đặt, đồng thời có tiềm lực kinh tế đủ mạnh; có mức tích lũy ngày càng cao từ nội bộ nền kinh tế... có năng lực nội sinh về khoa học và công nghệ; bảo đảm an ninh lương thực, an toàn năng lượng, tài chính, môi trường... Xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ đi đôi với chủ động hội nhập kinh tế quốc tế và khu vực, từ đó phấn đấu đến năm 2020 đưa nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại.

2. ưu tiên phát triển lực lượng sản xuất, đồng thời xây dựng quan hệ sản xuất phù hợp theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

Theo luật chung nhất về sự phù hợp của quan hệ sản xuất với tính chất và trình độ của lực lượng sản xuất thì bất cứ sự thay đổi nào của quan hệ sản xuất, cũng đều là kết quả tất yếu sự phát triển của lực lượng sản xuất.

Trong suốt cả quá trình thực hiện công cuộc đổi mới, Đảng và Nhà nước ta rất chú trọng ưu tiên phát triển lực lượng sản xuất, nhiều ngành kinh tế được đầu tư, từng bước hiện đại. Mặt khác, chúng ta cũng không coi nhẹ việc xây dựng và hoàn thiện quan hệ sản xuất mới phù hợp. Thực tế những năm vừa qua, trong nông nghiệp, nông thôn, sự thích ứng giữa trình độ phát triển của lực lượng sản xuất với quan hệ sản xuất mới đã tạo ra những bước phát triển quan trọng trong khu vực kinh tế này.

3. Phát huy cao độ nội lực, đồng thời tranh thủ nguồn ngoại lực và chủ động hội nhập kinh tế quốc tế để phát triển nhanh, có hiệu quả và bền vững.

Trong bối cảnh khu vực hoá và toàn cầu hoá kinh tế, Đảng ta chỉ rõ phải phát huy cao độ nội lực, coi nội lực là quyết định, nhưng không được coi nhẹ nguồn ngoại lực, tranh thủ nguồn vốn, khoa học và công nghệ, kinh nghiệm quản lý... được xem là nguồn bổ sung quan trọng cho sự phát triển của đất nước.

Chủ động hội nhập kinh tế quốc tế giúp chúng ta rút ngắn khoảng cách chênh lệch với các nước trong khu vực và trên thế giới, thuận lợi trong việc mở rộng thị trường tiêu thụ hàng hoá trong nước (những mặt hàng có lợi thế). Chủ động hội nhập kinh tế quốc tế để phát triển nhanh, có hiệu quả và bền vững, điều này cần phải được quán triệt trong tất cả các ngành, các lĩnh vực của nền kinh tế, cả trước mắt cũng như lâu dài.

4. Tăng trưởng kinh tế đi liền với phát triển văn hoá, từng bước cải thiện đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân, thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội, bảo vệ và cải thiện môi trường.

Khái niệm phát triển ngày nay được nhìn nhận một cách đầy đủ, toàn diện hơn. Ngoài chỉ số về tăng trưởng kinh tế (thu nhập bình quân đầu người), phát triển còn bao hàm nhiều chỉ số quan trọng khác về những giá trị văn hoá và nhân văn.

Đối với nước ta, phát triển kinh tế gắn với tiến bộ và công bằng xã hội, nâng cao dân trí, giữ gìn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc, bảo vệ và cải thiện môi trường; khuyến khích làm giàu hợp pháp, đi đôi với xoá đói, giảm nghèo... phải được thực hiện ngay trong từng bước đi của quá trình phát triển.

5. Kết hợp phát triển kinh tế-xã hội với tăng cường quốc phòng, an ninh.

Xây dựng đất nước đi đôi với bảo vệ Tổ quốc, điều đó được quán triệt trong việc kết hợp phát triển kinh tế-xã hội với quốc phòng, an ninh.

Kinh tế phát triển tạo cơ sở để tăng cường sức mạnh quốc phòng, an ninh. Quốc phòng, an ninh mạnh tạo môi trường thuận lợi để phát triển kinh tế-xã hội nhanh và bền vững.

Chủ nghĩa đế quốc và các lực lượng thù địch chống chủ nghĩa xã hội vẫn không ngừng chạy đua vũ trang. Hoà bình, ổn định đối với từng quốc gia luôn luôn bị đe dọa. Vì vậy, chúng ta phải không ngừng nâng cao cảnh giác, cần nhận thức đầy đủ và đúng đắn hơn mối quan hệ giữa phát triển kinh tế với tăng cường quốc phòng, an ninh.

Câu hỏi 3: Mục tiêu tổng quát, nội dung chủ yếu của chiến lược phát triển kinh tế-xã hội 10 năm 2001-2010 là gì?

Trả lời:

1. Mục tiêu tổng quát của chiến lược:

- Đưa nước ta ra khỏi tình trạng kém phát triển, nâng cao rõ rệt đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân, tạo nền tảng đến năm 2020, nước ta cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại.

- Nguồn lực con người, năng lực khoa học và công nghệ, kết cấu hạ tầng, tiềm lực kinh tế, quốc phòng, an ninh được tăng cường; thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa được hình thành về cơ bản; vị thế của nước ta trên trường quốc tế được nâng cao.

2. Nội dung chủ yếu của chiến lược:

** Phát triển kinh tế, công nghiệp hoá, hiện đại hoá là nhiệm vụ trung tâm.*

Nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước là phải đẩy nhanh công nghiệp hoá, hiện đại hoá nông nghiệp, nông thôn.

- Công nghiệp hoá nông nghiệp là quá trình chuyển nền sản xuất nông nghiệp truyền thống sang nền nông nghiệp sản xuất hàng hoá dưới tác động của công nghiệp.

- Công nghiệp hoá nông thôn là quá trình thay đổi cơ bản kết cấu kinh tế xã hội nông thôn, đặc biệt là kết cấu lao động.

- Hiện đại hoá nông nghiệp là quá trình ứng dụng những tiến bộ của khoa học và công nghệ tiên tiến vào sản xuất nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả các sản phẩm nông nghiệp.

- Hiện đại hoá nông thôn là những hoạt động nhằm làm cho cơ sở vật chất - kỹ thuật của quá trình sản xuất kinh doanh, cơ sở hạ tầng của đời sống kinh tế - xã hội, cuộc sống dân cư ở nông thôn có trình độ hiện đại.

Các quá trình này diễn ra đồng thời, đan xen tác động hỗ trợ lẫn nhau.

** Phát triển kinh tế nhiều thành phần*

- Thực hiện nhất quán chính sách phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Các thành phần kinh tế bao gồm: Kinh tế tập thể; kinh tế cá thể, tiểu chủ; kinh tế tư bản tư nhân; kinh tế tư bản Nhà nước; kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài.

- Trong các thành phần kinh tế đó, kinh tế Nhà nước giữ vai trò chủ đạo, kinh tế Nhà nước cùng với kinh tế tập thể ngày càng trở thành nền tảng vững chắc của nền kinh tế quốc dân.

** Tiếp tục tạo lập đồng bộ các yếu tố thị trường; đổi mới và nâng cao hiệu lực quản lý kinh tế của Nhà nước.*

- Thúc đẩy sự hình thành, phát triển và từng bước hoàn thiện các loại thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Các loại thị trường ở nước ta hiện nay gồm: Thị trường hàng hoá; thị trường lao động (cả trong nước và ngoài nước); thị trường khoa học công nghệ; thị trường vốn, thị trường chứng khoán, bảo hiểm, thị trường tiền tệ; thị trường bất động sản.

- Tiếp tục đổi mới các công cụ quản lý vĩ mô của Nhà nước đối với nền kinh tế.

** Giải quyết tốt các vấn đề xã hội.*

- Giải quyết việc làm.

- Cải cách chế độ tiền lương.

- Thực hiện chương trình xoá đói, giảm nghèo.

- Thực hiện chính sách ưu đãi xã hội và vận động toàn dân tham gia các hoạt động đền ơn đáp nghĩa, uống nước nhớ nguồn...

- Đẩy mạnh việc xây dựng các công trình kết cấu hạ tầng ở nông thôn như trường học, trạm y tế, điện nước sạch, chợ và đường giao thông.

- Chính sách dân số đáp ứng với yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội.

- Thực hiện đồng bộ chính sách bảo vệ và chăm sóc sức khoẻ nhân dân.

- Tăng cường lãnh đạo và quản lý phong trào toàn dân đấu tranh phòng chống tội phạm, giữ gìn trật tự và kỷ cương xã hội, ngăn chặn và bài trừ các tệ nạn xã hội. Xây dựng lối sống văn minh, lành mạnh.

- Xã hội hoá các chính sách xã hội.

Câu hỏi 4: Mục tiêu tổng quát, các chỉ tiêu định hướng của kế hoạch phát triển kinh tế- xã hội 5 năm (2001-2005) là gì?

Trả lời:

Kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội 5 năm (2001-2005) là bước mở đầu quan trọng trong việc thực hiện chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm (2001-2010).

1. Mục tiêu tổng quát là:

- Tăng trưởng kinh tế nhanh và bền vững. Chuyển dịch mạnh cơ cấu kinh tế, cơ cấu lao động theo hướng công nghiệp hoá, hiện đại hoá. Nâng cao rõ rệt hiệu quả và sức cạnh tranh của nền kinh tế. Mở rộng kinh tế đối ngoại.

- Tạo chuyển biến mạnh mẽ về giáo dục và đào tạo, khoa học và công nghệ, phát huy nhân tố con người.

- Tạo nhiều việc làm, cơ bản xoá đói, giảm số hộ nghèo.

- Đẩy lùi các tệ nạn xã hội.

- Tiếp tục tăng cường kết cấu hạ tầng kinh tế, xã hội. Ổn định và cải thiện đời sống nhân dân.

- Hình thành một bước quan trọng thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

- Giữ vững ổn định chính trị và trật tự an toàn xã hội, bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ và an ninh quốc gia.

2. Các chỉ tiêu:

a. Các chỉ tiêu kinh tế:

- Đưa GDP năm 2005 gấp 2 lần so với năm 1995. Nhịp độ tăng trưởng GDP bình quân hàng năm thời kỳ 5 năm (2001-2005) là 7,5%, trong đó nông, lâm, ngư nghiệp tăng 4,3%, công nghiệp và xây dựng tăng 10,8%, dịch vụ tăng 6,2%.

- Giá trị sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp tăng 4,8%/năm.

- Giá trị sản xuất ngành công nghiệp tăng 13%/năm.

- Giá trị dịch vụ tăng 7,5%/năm.

- Tổng kim ngạch xuất khẩu tăng 16%/năm.

Cơ cấu ngành kinh tế trong GDP đến năm 2005 dự kiến:

- Tỷ trọng nông, lâm, ngư nghiệp 20-21%.

- Tỷ trọng công nghiệp và xây dựng khoảng 38 – 39%.

- Tỷ trọng các ngành dịch vụ 41- 42%

b. Các chỉ tiêu xã hội:

- Tỷ lệ học sinh trung học cơ sở đi học trong độ tuổi đạt 80%, tỷ lệ học sinh trung học phổ thông đi học trong độ tuổi đạt 45% vào năm 2005.

- Tiếp tục củng cố và duy trì mục tiêu phổ cập giáo dục tiểu học. Thực hiện chương trình phổ cập giáo dục trung học cơ sở.

- Giảm tỷ lệ sinh bình quân hàng năm 0,5%; tốc độ tăng dân số vào năm 2005 khoảng 1,2%.

- Tạo việc làm, giải quyết thêm việc làm cho khoảng 7,5 triệu lao động, bình quân 1,5 triệu lao động/năm; nâng tỷ lệ lao động qua đào tạo lên 30% vào năm 2005.

- Cơ bản xoá hộ đói, giảm tỷ lệ hộ nghèo xuống còn 10% vào năm 2005.

- Đáp ứng 40% nhu cầu thuốc chữa bệnh sản xuất trong nước.

- Giảm tỷ lệ trẻ em suy dinh dưỡng xuống còn 22-25% vào năm 2005.

- Nâng tuổi thọ bình quân vào năm 2005 lên 70 tuổi.

- Cung cấp nước sạch cho 60% dân số nông thôn.

Câu hỏi 5: Những quan điểm của Đảng về tăng cường quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới là gì?

Trả lời:

1. Xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là hai nhiệm vụ chiến lược, không thể coi nhẹ nhiệm vụ nào.

2. Bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ, bảo vệ an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội và nền văn hoá; bảo vệ Đảng; Nhà nước; nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa; bảo vệ sự nghiệp đổi mới và lợi ích quốc gia dân tộc.

Khái niệm bảo vệ Tổ quốc nêu trên được Đảng ta khẳng định là sự tổng kết mới rất sâu sắc, nội dung của khái niệm giúp chúng ta làm cơ sở cho việc xác định đúng phương hướng, nhiệm vụ cụ thể, tổ chức lực lượng và những giải pháp tăng cường tiềm lực và sức mạnh bảo vệ Tổ quốc.

3. Sức mạnh bảo vệ Tổ quốc là sức mạnh tổng hợp của khối đại đoàn kết toàn dân, của cả hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, sức mạnh của lực lượng và thể trận quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân; kết hợp chặt chẽ kinh tế với quốc phòng và an ninh; phối hợp hoạt động quốc phòng và an ninh với hoạt động đối ngoại.

4. Tăng cường quốc phòng; giữ vững an ninh quốc gia và toàn vẹn lãnh thổ là nhiệm vụ trọng yếu thường xuyên của Đảng, Nhà nước và của toàn dân, trong đó Quân đội và Công an nhân dân là lực lượng nòng cốt.

Câu hỏi 6: Chủ trương lớn, những quan điểm chỉ đạo trong quá trình chủ động hội nhập kinh tế quốc tế của Đảng ta hiện nay là gì?

Trả lời:

1. Chủ trương lớn của Đảng trong chủ động hội nhập kinh tế quốc tế:

Độc lập, tự chủ, rộng mở, đa phương hoá, đa dạng hoá các quan hệ quốc tế. Việt Nam sẵn sàng là bạn, là đối tác tin cậy của các nước trong cộng đồng quốc tế, phấn đấu vì hoà bình, độc lập và phát triển.

2. Những quan điểm chỉ đạo của Đảng trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế:

a. Phát huy tối đa nội lực, nâng cao hiệu quả hợp tác quốc tế, bảo vệ độc lập tự chủ và định hướng xã hội chủ nghĩa, bảo vệ lợi ích dân tộc, an ninh quốc gia, giữ gìn bản sắc văn hoá dân tộc, bảo vệ môi trường.

b. Hội nhập kinh tế quốc tế là sự nghiệp của toàn dân.

c. Có kế hoạch và lộ trình hội nhập kinh tế quốc tế và khu vực hợp lý, vừa phù hợp với trình độ phát triển của đất nước, vừa đáp ứng các quy định của các tổ chức kinh tế quốc tế mà nước ta tham gia.

d. Kết hợp chặt chẽ quá trình hội nhập kinh tế quốc tế với yêu cầu giữ vững an ninh, quốc phòng, thông qua hội nhập để tăng cường sức mạnh tổng hợp của quốc gia, nhằm củng cố chủ quyền và an ninh của đất nước, cảnh giác với những mưu toan thông qua hội nhập để thực hiện ý đồ "diễn biến hoà bình" đối với nước ta.